



Մ Ա Մ Ն Կ Ա Ն Յ

ԹԻԻ 23

1890

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1

Յ Ա Յ Տ Ս Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

“ Ծաղիկ Մանկանց ,, Հանդիսի

Ոչխարոչքեանք կարդացէք:

Ըստ մեր վաղեմի սովորութեան, պարտաւորութիւն մ'է մեզ համար հանդիսիս այս թուոյն մէջ ակնարկ մը նետել անցնող շրջանին վրայ և պարզել նոր շրջանին մէջ մեր ուղղութիւններն և այն կարգադրութիւնները զորս ընելու մտադիր ենք 1891 տարւոյն մէջ:

Առաջին բանն զոր պարտաւոր ենք ընել, այս առաջին էջին մէջ, յիշելն է անուանքն այն անձանց՝ որք սիրայօժար կ'աշխատակցին մեր հանդիսին հա-

մար: Երախտագիտական պարտք մ'է զոր կը կատարենք մեր թերթին բարեկամաց և աշխատակցաց որք իրենց նիւթական և բարոյական աջակցութեամբ այս հրատարակութեան ձեռնարկելէս ի վեր, աջակից կը լինին մեզ. մեր աջնիւ աշխատակիցք եօթն ամերէ ի վեր կը զարդարեն թերթիս էջերը գեղեցիկ յօդուածներով, ընտիր բարոյավէպերով և քրիստոնէական բարձր բարոյակա-նով մը և թերթիս կ'ընեն մանկանց հա-

մար ճշմարիտ ծաղկաստան մը: Հրապարակաւ մեր շնորհակալութիւնները կը յայտնենք առ Գեր. Տրդատ վարդ. Պալեան. Ազնիւ տիկին Մ. Մամուրեան. Ազնիւ Հայուհին (Կարնեցի). Մեծաստաւիւ Տեարք Ռ. Յ. Պէրպէրեան. Ազեքս. Էֆ. Փանոսեան. Յ. Թ. Էֆ. Գայեան. Կ. Էֆ. Ոսկեան. Աւետիս Էֆ. Կիւլպէնկեան. Մ. Էֆ. Մօզեան. Ալեւոյթ. Ս. Էֆ. Խանճեան. Բագրատունի (Կարնեցի). Յ. Էֆ. Պամամեան. Պ. Էֆ. Ուրֆալեան. Ն. Էֆ. Գասապեան. Մանիշակ. Յ. Էֆ. Շահումեան. Սեպուհ Էֆ. Մօզեան և այլ ամեն մեծարոյ Տեարք, որք մեր թերթին փայլ կը յաւելուն իրենց անձնուէր աշխատասիրութեամբ:

Անարդարանալի պարտազանցութիւն մը պիտի համարուէր եթէ ի մասնաւորի չը յիշատակէինք Մեծ. ՄիհրԱն Էն: ՄՕԶԵԱՆԻ անունն՝ որ հինգ տարիներէ ի վեր ստանձնած լինելով հանդիսի գլխաւոր աշխատակցի պաշտօնն, յարատեւ կերպիւ կը հայթայթէ թերթի գեղեցիկ թարգմանութիւններ, մանկական և գիտական յօդուածներ և արդէն ազնիւ Էֆէնտին դեռ նոր յանձնեց խմբագրութեանս իւր քրտնաջան աշխատութեանց մի նոր պաշարն՝ զոր պիտի հրատարակենք յառաջիկայ շրջանին մէջ:

Երկրորդ պարտականութիւն մ'ունինք կատարելու. շնորհակալութեամբ կը յիշատակենք մեր ազնիւ Գործակալաց ջանքն, որք իրենց աջակցութեամբ թերթի ծաւալման ամենէն գլխաւոր մղիչն եղան և գրեթէ այդ Մեծ. Անձանց կը պարտինք թերթի ծաւալումն գաւառաց մէջ:

Շնորհակալեաց կրկնակի պարտականութիւններն կատարելն յետոյ, պար-

զենք այժմէն մեր ընթերցողաց հանգիսի նախորդ շրջանն և արդի վիճակն:

Գրեթէ հանդէս հրատարակել ձեռնարկելն ի վեր բարեկամներու և բաժանորդներու կողմէ գրաւոր և բերանացի հարցում մ'եղած է մեզ. « Կա՛րելի չէ՞ արդեօք Ծաղիկ Մանկանցն շաբաթականի վերածել, եւ նիւթերու մէջ զանազանութիւն, առատութիւն դնելով նորա սիւները զարդարել աւելի լուրջ յօդուածներով, որով թերթըս ամէն կարգի անձանց համար ընթեռնիլ լինի: » Այս հարցմանց պատասխանած ենք մեր առարկութիւններն յայտնելով. այս անգամ կրկին միևնոյն հարցն լինելով, հարկ կը համարինք ի պատասխանի այդ հարցման պարզել թերթիս արդի վիճակն. այն ստեղծ եթէ չարաթականի վերածման փափաքողք հաճութիւն տան մեզ, մեք մեր կողմանէ պատրաստ ենք հանդէս չարաթականի վերածել:

Ծաղիկ Մանկանցի ներկայ շրջանի բաժանորդաց թիւն է 280, որմէ հանելով դպրոցաց և բարեկալատակ հաստատութեանց իւրէր տրուած 24 օրինակն, կ'ունենանք ընդ ամէն 256 բաժանորդ, որոց 130 գաւառացի են, իսկ 126ն Պօլսերնակ:

Գաւառացի 130 բաժանորդաց 69ը վճարած են, այսինքն $69 \times 40 = 2760$ դշ: Պօլսոյ 126 բաժանորդաց 94ը վճարած են, այսինքն $94 \times 30 = 2820$ դշ. մնացեալ բաժնեգրինք դեռ չ'են գանձուած: Հետեւաբար ստան և մէկ ամսոյ մէջ գանձուած ստակն է 5580 դշ. ապառիկ ունենալով գաւառներէն 61 բաժնեգրին 2440 դշ. և Պօլսէն 32 բաժնեգրին 960 դշ: Եթէ կարելի ըլլար ամէն բաժնեգրիններն ևս գանձել, պիտի ունենայինք 8580 զուրուշ:

Այս վիճակն ունի թերթիս եկամուտն . քննենք այժմ ծախուց վիճակն , տեսնելու համար թէ՛ շահն ծախուց էլ համապատասխանէ՞ և թէ էրկու կողման թուոյն մէջ ի՞նչ մեծ տարբերութիւն մը կայ և զոր ջնջելու համար ի՞նչ մեծ զոհողութիւններ ի գործ կը դնենք երբեմն :

Մէն մի թերթի թղթոյ ծախք	50 ղ.
Գրաշարի և տպագրիչի	120 »
Զրուիչի	20 »
Արտօնագրի վարձք	21 »
Թղթատարութեան	35 »
Պատկերաց համար տօսախ	25 »
Գումար	270 »

Իւրաքանչիւր թերթ 270 զուրուշ ծախք մ'ունենալով՝ 24 թերթի ծախուց գումարն է 6440 զուրուշ : Ամենէն անհրաժեշտ և կարեւոր ծախքերէն մին պիտի մոռնայինք եթէ այս գումարին վրայ չ'աւելցնենք 6—700 ղ. ի տարեկան գումար մը՝ զոր յատկացուցած ենք մասնաւորաբար Եւրոպայէն բերել տրուած պատկերազարդ գիտական եւ ուսումնական թերթերու և գրքերու համար , բայց մենք 500 դահեկան դրնելով՝ կ'ունենանք բովանդակ ծախք 6940 զուրուշ Յաղիկ Մանկանցի 24 քերթը կանոնաւորապէս կարենալ հրատարակելու համար :

Եւ այժմ կը հարցնենք այն ամէն Ազնիւ Անճանց որք փախաք յայտնած են մեզ թերթիս ընել չարաթական հանդէս մը , կարելի՞ է արդի վիճակին մէջ աւելի մեծ զոհողութիւններու ձեռնարկել , քանի որ ծախքը չ'համապատասխանէր բնաւ եկամուտին . և թէ՛ այս երկու թիւերը միշտ իրարու անհաշտ թշնամիներ կը մնան հակառակ մեր այնքան աշխատութեանց և զոհողու-

թեանց . ի նկատի առնելով տպարանին այս մասին ըրած ուրիշ ծախքերն , եւ այն բազմաթիւ սլատկերներն զորս կը փորագրենք տօսախին վրայ մանրադէտին աջակցութեամբ՝ ի վեաս մեր աչաց : Արդէն մեք այսպիսի հրատարակութեան մը ձեռնարկած վայրկեանէն ի վեր վարձքերնիս Աստուծմէ առնելու յոյսով՝ ուխտած էինք հրապարակաւ ու է է աշխատութիւն չը խնայել թերթն ընելու ընթերցման արժանի հրատարակութիւն մը , և թերթին բերած հասոյթը թերթին համար ծախսել . մեք այս խոստումն կատարեցինք և աւելին ըրինք մեր կողմանէ ևս ծախսելով . աւելցուցէ՛ք սոցա վրայ այն մրցանակներն Փոքրիկ Տղու մը Յուշալէպն , Թրգ . Տիկին Մ . Մամուրեան և Պահապան Հրեշտակի Պանդուկը , Թարգմ. Պարոն Գ . Տիւլէրէ , զորս ձրիաբար նուիրեցինք նախորդ շրջաններուն մէջ :

Մեր նպատակին և սկզբան հաւատարիմ գտնուելով շարունակեցինք այս գործը . այսուհետեւ չ'ենք խաբար մեր անձը պատիւ յոյսերով և ակնկալութիւններով . կը ջանանք լռելեայն աշխատիլ թերթիս պայծառութեան համար և յուսով եմք թէ՛ այս ընթացք կը գնահատուի մեր արդի բաժանորդներէն որք ըստ իրենց կարգին կը շարունակեն մեզ իրենց աջակցութիւնն և իւրաքանչիւր բաժանորդ՝ բաժանորդ մ'են գտնելով , մեր թերթին տպագայն կ'ապահովուի :

Մեր հանդէսը իւր նոր շրջանին մէջ միւսնոյն նպատակին պիտի ծառայէ . պիտի սլարունակէ մանկանց օգտակար յօդուածներ , շահաւէտ ծանոթութիւններ ամէն հետաքրքրական իրերու վրայ . գիտական և ուսումնական յօդուածներ , պատմութիւններ նոր գիւ-

տերու վրայ. նշանաւոր անձանց կենսադրութենէն, հին և ժամանակակից պատմութենէն քաղուած. ճանապարհորդական տպաւորութիւններ, աշխարհադրական գիտելիքներ, բնութեան հրաշալեաց պատմութիւնն, խաղեր, զուարճալի վէպեր, մանաւանդ գալլոցական խաղեր, այս ամէնը սիրուն և հետաքրքրական պատկերներով զարդարուն, այնպէս որ տարւոյն մէջ ձեր թերթերն իրարու քով գալով՝ պիտի կազմեն ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ մը, մանուկներու և երիտասարդաց ընթերցման արժանի:

Ինչպէս խոստացած էինք, 1888 տարւոյ Բուրասան Մանկանցի պալատ մընացած հինգ թերթերն, զորս մեծադիր հրատարակած էինք, վերստին ներկայ դիրքին վերածելով տպել, նոյնը պիտի կատարենք, 1890 տարւոյ 24րդ թերթն աւարտելէ յետոյ, այնպէս որ, 1888 տարւոյ բաժանորդք իւրեանց 5 թերթ պակասն կը լրացնեն, իսկ 1890 տարւոյ բաժանորդք, սոյն 5 թերթերն ձրի ստանալով ներկայ տարւոյ Ծաղիկ Մանկանցի սկիզբը միատեղ կազմելով շարունակութիւնն կ'ունենան:

1891 տարւոյ բաժանորդք, Յուլիս 1ին նուէր պիտի ստանան 200 երեսէ բազկացեալ գեղեցիկ և սիրուն բարոյավէպ մը ԵՐԿՈՒ ԱՐԻ ՄՐՏԵՐ տնուամբ, զոր ֆրանսերէնէ զոգտրիկ ունով թարգմանելով՝ Ծաղիկ Մանկանցի նուիրած է ազնուաշուք տիկին Մ. Մամուրեան:

Ազնուաշուք և մեծանձն Տիկինջ սոյն երկրորդ նուէրն մեր սիրտն կը ընտերախտագիտական զգացմամբ, և ի դիմաց հանդիսիս աղնիւ Ընթերցողաց, մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտ-

նեմք հրատարակու:

Սոյն դիրքն ամփոփովին կազմեալ պատրաստ պիտի լինի Յունիս 1ին, և նուէր պիտի ստանան ա'յն բաժանորդք որ մինչև Յունիս 1, իւրեանց բաժնեդինը վճարած են. իսկ չվճարողք, իշուռունք չպիտի ունենան սոյն նուէրը ստանալու:

Հանդիսիս բաժնեդինն դատուաց համար անխոփով կը պահենք, այսինքն 2 մէճիտ. նոյնպէս Պօլոյ համար ալ 2 մէճիտ: Վեցամսեայ և եւամսեայ չ'ընդունուիր երրէ՛ք: Բաժանորդագրութիւնք տարեգլխէն կ'սկսին:

Կը ինդրենք մեր ազնիւ բաժանորդներէն որք Ծաղիկն իրենց ծանօթներու չըջանակին մէջ տարած են:

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐՆԱՆ

ԲԱՐԻ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՍԷՐ ՅԱԿՈՐԸ

Յակոր ինը տարեկան էր և գալլոց կերթար, որ իր բարի վարքով և ժըրութեամբ սիրելի եղած էր իր դաստիարակին:

Սր մը դաստիարակը դուրս ելած էր: Յակորին ընկերները իրենց գործը թողուցին և սկսան խաղալ, որ խաղալու ժամանակն չէր: Բայց Յակոր գիտէր ամէն բանի ժամանակն, թէ և իր դաստիարակը քովը չըլլար: Ուստի շարունակ կ'աշխատէր:

Երբ դաստիարակը վերադարձաւ գալլոց, տեսաւ որ միայն Յակոր դըսրոցին օրէնքը կը յարգէ և առանց ձայնի կ'աշխատի: Դաստիարակը գոհ եղաւ Յակորէն, բայց շատ ցաւեցաւ միւս աշակերտաց վրայ: Յակորին դառնալով ըսաւ. « Ապրի՛ս, բարի տղա՛ս, որ դու միայն կը սորվիս դասերդ »: Իսկ միւս տղայոց ալ ըսաւ. « Դուք

յանցաւոր էք և պիտի պատժուիք: »

Այս ամէն օրինազանց տղայք սկսան լալ: Յակոբ տեսնելով իր ընկերներուն արտասուքը սիրտը շատ շարժեցաւ և գնաց դատարարակին աղաչեց որ իր ընկերներուն յանցանքը ներէ: Դատարարակը Յակոբին սիրոյն ներեց տնոնց յանցանքը: Յակոբին ընկերները ուրախութեամբ գացին անոր ձեռքը սեղմեցին և իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին:

Յակոբ իր ընկերները իր անձին պէս կը սիրէր, և ուսման մէջ յատաճ կ'երթար: Ուստի անոնց եռանդը գրգռելու համար ատեն ատեն այլ և այլ հարցումներ կընէր անոնց. զոր օրինակ կը հարցունէր. « Մեր ծաղիկը ձմեռը կը աճի, ո՞ր կենդանի բաց աչքով կը քրնանայ, ո՞ր կենդանին երկու հարիւր տարի կ'ապրի. ամպը քանի՞ ձեւով վար կիջնէ. սակին աւելի օգտակար է թէ երկաթը: »

Յակոբ այս տեսակ հարցումներ ստէպ կընէր՝ իր ընկերներուն: Անոնք երբ չէին կրնային պատասխանել, շատ կ'ամբշնային և իրենց պակասութիւնը ճանչնալով սկսան այնուհետեւ ուսման պարտաւիլ:

Երբ Յակոբ նորէն հարցումներ կընէր, անոնք շուտ մը պատասխանը կուտային անոր:

Յակոբի բարի օրինակով իր ընկերներէն շատերը ուսումնասէր և կարգապահ եղան և առաջացան իրենց բոլոր դասերուն մէջ:

Դատարարակը տեսնելով Յակոբին ընկերներուն մեծագոյն մասին յատաճաբարութիւնը կ'ուրախանար և կ'ըսէր միշտ օձեր յառաջադիմութիւնը բարեջան և սիրելի Յակոբին կը պարտաւորուիք: »

Բարի ըլլանք Յակոբին պէս. որ մենք ուրիշներուն բարութեան պատճառ ըլլանք:

ՊԵՏՐՈՍ Ս. ՍՊԱՐԹԱՅԱՆ

13 Սեպտ. 1890

Իզմիր

ՕՁԻ ՎՐԱՅ ԱՊՐՈՂ ՍԱՐԴ ԵՐ

Վերոնշանակեալ պատկերն կը ներկայացնէ Բիքօն Սէպա կոչուած օձին վրայ ապրող սարդ մը, վեց անգամ մեծցած: Ծովային օգնական բժիշկ Պ. Բօլ կուտ գտած է սոյն հետաքրքրական միջատն Սենեկալի մէջ և զրկած Գաղլիոյ բնական պատմութեանց թանգարանին: Սոյն միջատն սարդերու ընտանեաց կը պատկանի: Մորմինն ճուաճեւ է. և տափակ երբ կենդանին անօթի եղած լինի: Բայց երբ էգն արեամբ ուռենայ, փոքրիկ ձիթապտղոյ մը ծաւալին կը մերձանայ: Քաշուածքն յամր և դանդաղ. բայց ամենամեծ դիւրութեամբ կը փակչի այն ամէն մարմնոց որոց կը հանդիպի: Իւր թաթերն թուով վեց, ճանկերով զինեալ են. փոքր եղած միջոցին թաթերու թիւը վեց է: Երբ կենդանոյն վրայ ապրի, իր խայթոցներն ոչինչ զգացնել կուտան նմա բայց միայն այն ժամանակ երբ արեամբ յադենալով կուռի և ծանր կը կշռէ: Արուն միշտ առաւել փոքր կ'երեւի քան էգն. գոյնն ամբողջովին սև փայլուն դեղին գծերով չրջապատեալ: Պատկերին մէջ ներկայացուածն արու է և այն տեսակն ում կը պատկանի այս տարօրինակ միջատն. ի հարկէ նոր է և Պ. կուտ այժմէն ինքզինքն գիտական խուզարկութեանց յանձնած է նորա բնախօսական յատկութիւններ երեսն հանելու համար:

Մեծ գիտունը այսօր կ'աշխատի սորա էգն ևս գտնելու համար և իւր խոյզերը կը շարունակէ ընել, հսկայամարմին անասնոց վրայ, որովհետեւ ակներեւ ճշմարտութիւն մ'է թէ՛ էգն միշտ կը սիրէ չորքոտանի մեծ կենդանեաց վրայ ապրիլ լիովին յագուրդ տալու համար իւր որկրալութեան: Եւ Պ. Բօլ կուտի գտած սոյն իֆուօս կոչուած սարդին էգն կրնայ գտնուիլ եղանց, ոչ խարաց, կովերու վրայ, քանզի նա դիւրաւ կրնայ սնանիլ այդ արիւնալի անասնոց մէջն և ամէն մէկ անգամին

տասարդներն չեն ուռիւր և չեն ապրիւր հսկայ կենդանեաց վրայ, այլ կերթան մոլէսներու, կրեայներու և փոքր կաթնատուաց քով որք իւրեանց համար աւելի կառքեր են քան ճաշարաններ:

Լա Նաթիւռ

Մ. Գ. ՄՈՁԵԱՆ



12000 ի մօտ ձու ածել: Սոյն ձուերն իրենց մէջ կը պարունակեն փոքր իֆուօսներն որք ծնելէն վերջ, կրնան ընդերկար առանձինն ապրիլ առանց դիմելու չորքոտանեաց, քանզի բնութիւնն, նուիրած է իւրեանց իրենց ներքին կազմակերութեան մէջ մաս մը սնունդ որով կաճին ժամանակ մը: Ահա առ ինչ օգուտ ունի արեան այն մեծ քանակութիւնն զոր կ'առնու մարդն: Ահա այս եղանակաւ կարելի եղաւ հասկընալ թէ՛ ինչու արուններն կամ երի-

Մոյլը կը մեռնի ու անյիշատակ կը թաղուի, իսկ աշխատասիրին անկենդան կաւը հողն իւր մէջ պահելէն վերջն ալ անոր յիշատակը կը մնայ: Եւ մարդիկ կամայ և ակամայ պիտի օրհնեն զայն իւր գործոցը համար:

Կենացդ գործն ժամանակին սկսէ. ցաւալի բան է սերմ ցանել այն ատեն յորժամ հունձքը քաղելու ատենդ է:

Ա Շ ՈՒ Ն

Աւան ամպեր կը քոչի՞ն , կը քոչի՞ն
 Ի վե՛ր կապոյտն այն անհուն .
 Ամբան ծաղկունք կը մեռնի՞ն , կը մեռնի՞ն
 Հուսկ դալկահար բայց սիրուն .
 Ճրօքնչող սայլն մեղմօրէն գլորելով
 Գայ տուն ձմեռն պաշարով .
 Սուրբ զանգակներն ալ յուշիկ կը հնչեն
 Վերայ նոցա որք ննջեն . . .

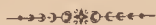
Ոսկի նրբոյլ կը մարին մեղմ , նրւալ ,
 Հուսկ ժրգիս մ'են շողալով ,
 Յրին ձովեր կը փրչեն անյապաղ ,
 Տխրին երկինք , երկիր , ծով :
 Եւ տեսներն՝ ամպանման ու թերեւ
 Մինչ սրլանան դէպ յարեւ ,
 Վերջալուսոյն ի յերանգ կը փոխին ,
 Զի հասեալ է ժամ վերջին . . .

* * *

Սիրուն սրբայք , մանչ , աղջիկ , գիտցե՛ք լաւ
 Թէ Ձեր կենաց գարունն ալ
 Կարն կամ երկար միջոցէ վերջ հարկաւ
 Պիտի սկսի վերջանալ ,
 Օ՛ն , ջանացե՛ք չը վատնել ընդունայն
 Մինչեւ իսկ ո՛չ մի վայրկեան ,
 Որ երբ հասնի ձեր գարնան վերջալոյս
 Զողբա՛ք յաւնան դուք անյոյս :

ԱՆՆՏԻՍ Կ. ԿԻՒՊԼԵՆԿԵԱՆ

Սամսոն





Խելօք կենալ ուզող տղու մը գլխուն եկած փորձանքը :

ԵՕՁԷՖ ՀՕՖՄԱՆ

ՄԱՆՈՒԿ ԵՐԱԺԻՇՏԸ

Արդեօք Եօզէֆ Հօֆման, տառնամեայ մանուկը, որ վերջերս սլոնապիտի յուզում յարույց երաժշտական աշխարհին մէջ, սահմանուած է ըլլալ երկրորդ Մօծարդ մը որ լցունէ Լիսցի տե-

ղը, թէ սոսկական մարդ մը սլոնի ըլլայ՝ քանի որ մօտենայ չափահասութեան : Զիարդ և իցէ չկայ տարակոյս թէ այս վայրկենիս մէջ կը ներկայացընէ եզական հետաքրքրաշարժ օրինակ մը մանկական հասակի մէջ կարողութեանց տարածամ զարգացման :

Պատանեակն Եօզէֆ, ծնաւ ի Քրաքով 1877, յունիս 30ին, և եօթը տա-

րեկան կանուխ հասակին մէջ գրաւեց Անտոն Բուպինսթայն համբաւաւոր դաշնակահարին ուշադրութիւնը որ պատասխանատու է սա համարձակ գուշակութեան թէ Եօզէֆ է հրաշք մը, զոր աշխարհ տակաւին չէ արտադրած: Բնականապէս անոր հայրը ազդուեցաւ այսպիսի մեծ հեղինակութեան մը յայտնած գաղափարէն, և տղան տարուեցաւ Պէրլին տեսնուիլ դաշնակի ուսուցիչ Հէր Ուոլֆի հետ: Ուոլֆի բացակայ էր տնէն, և անոր տնտեսը ծիծաղեցաւ այսպիսի նշանաւոր տղայ մը գտնուելու գաղափարին վրայ: Բայց մանկան հայրը անդրդուելի մնաց, և տղան առանձին քննուելէ ետքը Հէր Րէխթայնի և ուրիշ անկողմնակալ դատողաց առջև, տնտեսը հեռագրեց Ուոլֆի, որպէս զի խոյն դառնայ գայ Գարլսպատէ: Եկաւ Ուոլֆ, ինքն եւս լսեց Եօզէֆի հրահանգները և հաւնեցաւ, և այսպէս փոքրիկ Հոֆման նետուեցաւ երաժշտական աշխարհը:

Յայնմհետէ տղան դաշնակ զարկած է Եւրոպայի մեծ քաղաքաց շատին երաժշտութեան սրահներուն մէջ, ուր բազում ամբոխ հաւաքուած կ'ըլլար: Զարմանալի է որ Եօզէֆ ոչ երկչոտութիւն ունի, ոչ մեծամտութիւն և ոչ ինքնահաւանութիւն: Տոկուն պատանի է նա, թէպէտ փոքր իւր տարիքին նայելով, և անոր ձեռաց լոկ ըմբռնումը չցուցնէր քիչ այժ ֆիզիքական: Արդարեւ տառը տարեկան տղայ մը պարտի չունենալ քիչ դիմացկունութիւն որ կը զարնէ նուազահանդիսի մը մէջ տասը տասներկու երկար և դժուարին կտորներ, և յետոյ կը վազէ դուրս տխորժանօք գնդակ խաղալ ուրիշ տղայոց հետ: Բայց այսպէս ըրաւ ասկէ քիչ առաջ, և երբ բարեկամ մը երկիւղ

յայտնեց թէ շատ պիտի յոգնի այդպէս ընելով, պատասխանեց. «Դաշնակ զարնել շատ դիւրին է, բայց շատ դժուար է գնդակի խաղը. ուրեմն պարտիմ երթալ սորվիլ:» Արդարեւ նա է կատարեալ տղայ մը, ունենալով տրվայոց յատուկ սէրը խաղի և անհանդարտութիւնը: Ի Լոնտոն բիւրեղեայ պալատան մէջ անցեալ օր երբ աւարտեց դաշնակահարութիւնը, անձկանօք կ'ուզէր փախչիլ ամբոխին գովեստներէն՝ որպէս զի ընտրէր հոն ծախուած խաղալիքներէն մին: Շատ չսպասիր դաշնակ ածելու կրթութեան, առ այժըմ բաւական կը համարուի անոր համար օրն իբր ժամ մը կամ մէկ ու կէս ժամ աշխատութիւնը: Շատ քիչ ուշադրութիւն կուտայ իրեն ընծայուած մեծամեծ գովեստներուն, բայց կարի կը վշտանայ քննադատուելէ կամ յանդիմանուելէ: Անոր այժմու ճանապարհորդութեան նպատակն է հաւաքել դրամ իւր երաժշտական կրթութեան համար: Հարկաւ շատ ստակ կը չահի, վասն զի միայն յԱմերիկա ճանապարհորդութենէն, պիտի չահի 5 000 անգլիական ոսկի: Պատանին Հոֆման է սրամիտ տղայ մը, մայրենի լեզուն է լեհերէն, բայց կը խօսի սահուն գաղղիերէն և գերմաներէն, և երբ հարցուեցաւ թէ ինչո՞ւ համար չտրվիր Անգլիերէն, պատասխանեց թէ՝ «Երեք լեզուն կը բաւէ մարդու մը համար:» Տարածած կամ կանխահառ երաժշտական տաղանդ ունեցողներ դուն ուրեք երկար ապրած են, բայց Եօզէֆ է ուժեղ և քաջաւոզ տղայ մը, և լաւ ըստամոքս և զօրաւոր ջիւղեր ունի: Ուրեմն յուսալի է որ նորա այս հանգամանքն և երկարատեւ հանգիստ մը պիտի զերծ կացուցանեն Մոճարդի, Շիւպերդի և Մէնտէլսոնի տարածած մահուանէն:



ՊԱՏԱՆԻՈՅ ՄԸ ՎԻՇՏԸ

Դալկահար դիմօք, ւրտով վեսալի,
Տեսայ դուրդուն, մի հէգ պատանի,
Հարցի, սիրելս խո՛ր տարութեամբ լըցուած
Աղբասութենէ՞, կեանք է վա՛ղ բոճեալ .
— Ո՛չ, ըսաւ, դորա համար չէ իմ լաց :

Նա բզգեցած էր, ցնցոսի լաքեր,
Եւ մարմնոյն վըրայ վէրեր կ'երեւէր .
Հարցի, հէ՛գ տղայ արդեօք բազմացաւ
Վէրերո՞ւդ համար, կընես այդչափ ցաւ .
— Ո՛չ, դոցա համար չէ իմ հոգն ըսաւ :

Նրուա՛յ աչերէն աղի արցունքներ
Աւա՛ղ... չր գիտեմ ինչո՞ւ կը կաթէր...
Հարցի, վեսակէգ անտէրունջ, անօք,
Թափառաւորիկ . պանդուխտ մ'ե՞ս արդեօք .
— Ո՛չ, պատասխանեց, այդ չէ իմ բողոք :

Իւր հակտին վըրայ, պատանեկութեան
Նրբէ՛ք չըկար խէ՞թ, մի ջնջին նըշան...
Հարցի, վերստին, խօ՛չ, կըսկի՞ծ ունիս
Հիւանդ ե՞ս արդեօք որ կը տառապիս,
— Ո՛չ, պատասխանեց, այդ չէ ցաւ ւրտիս :

Տժգոյն էր տժգոյն իւր հոգին արդէն,
Իւր նման խեղներ լոկ այդ ցաւ գիտեն
Հարցի, որք ե՞ս որ կընես սուգ ու հեծ
Այդ հասակիդ մէջ, հազիւ տանուվեց .
Ա՛հ... չըգիտեմ է՞ր, այս հարցմանս լսեց... :

ՆԱԵՆՈՐԻՍ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՊՆԱԿՆ ԱՍՆԴԻ ՄԸ ԾԱՅՐԻՆ ՎՐԱՅ

Պնակն ասեղի մը ծայրին վրայ հաստատելու, հասարակչութեան մէջ պահելու եղանակը. — Առէ՛ք երկու խրցան և ձեղքեցէ՛ք իրենց առանցքին համեմատ, և այս կերպիւ յատուկ եկած չորս կտորներուն ծայրերը չորս պա-

մնալ ասեղի մը ծայրին վրայ, որուն գլուխը պէտք է մխել շիշի մը խցանին մէջ: Զգուշութեամբ գործելով — որպէս զի սահելու վտանգին չենթարկի — կրնաք մինչև իսկ չարժու՛մ տալ պնակին, որ ուզածնուդ չափ պիտի դառնայ, ցորչափ այդ չարժումը չի խանգարէր հաւասարակչութիւնը:



տառաքաղ հաստատեցէ՛ք՝ ձեղքուածէն քիչ մը վար: ապա այս խցանները պնակին չորս բոլորովին շարեցէ՛ք, իրարմէ՛ հաւասար հեռաւորութեամբ, հոգ տանելով մանաւանդ որ պտտառաքաղներուն ակռայները պնակին եզերքը կրթնի, տատանումէ՛ զերծ մնալու համար:

Այս դրութեամբ պնակը կրնայ հաստատուն հաւասարակչութեան մէջ

ՓԻՊԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ՀԵՏԱՔՐԻՐԱԿԱՆ ՎԱՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փիպերը կենդանաբանութեան հաստամորդ կոչուած կարգին պատկանող յաղթամարմին անասուններ են: Իրենց հսկայ մակրոյտին ներքեւ թաքուն կը մնայ հանճարեղ խմացախանութիւն մը: Այս անասունները բազմաթիւ օրինակներ տուած են իրենց զարգացեալ

խմացականութեան մասին և մարդ երբ ուշագիւր հոգւով մը ախանառես լինի իրենց ամէն մէկ շարժմանն առանց տարակուսանաց պիտի համոզուի թէ՛ փիղը հակառակ իւր տձեւ ու կոշտ ձեւին, միշտ հանճարեղ անասնոց կարգէն պիտի լինի։ Գեղեցիկ դէպքերով հետաքրքրական հաւաքածոյ մը ներկայացնենք մեր բնութեցողաց։

Մատակասքար կղզւոյն մէջ, փղի մը պահապանը հնդկական ընկոյզ մը գլուխով, կը կոտրէ զայն անասնոյն գլխոյն վրայ։ Յաջորդ օրը, փիղը չը մոռցած երբէք նախորդ աւուր կրած անարգանք, կը տեսնէ փողոցին մէջ խառնութենէն միոյն առջեւ ընկոյզներով լի կողով մը։ Խոյն կառնու անոնցմէ մին, և սպտիճովն զօրաւոր հարուած մը կուտայ իր պահապանին։ Տարակոյս չկայ անհաւատարիմ պահապանը անակընկալ հատուածին ներքեւ կաթուածահար գետին կ'իյնայ։

Բժնոխչէրի մէջ, զինուոր մը իրեն սովորութիւն ըրած էր գաւաթ մ'ոգելից ըմպելի տալ քաղաքին փիղերէն միոյն ամէն անգամ՝ որ ինք ամաթոշակն ընդունէր։ Օր մը, զինուորականը չափէ գուրս խմած լինելով, ոստիկանութենէն կը փնտուէր։ Հալածեալ եկաւ պահուրտի իր սիրական փղին յաղթամարմին սրունքներուն մէջն։ Զինուորք ընդունայն ձիգեր ըրին ձերբակալելու համար զայն։ Երախտագէտ անասունը թոյլ չէր տար, և սպտիճովը կը պաշտպանէր իւր բարերարը։ Յաջորդ օրը, հալածեալ զինուորը արթնցաւ, տեսաւ ինքզինքը ահաւոր գիրքի մը մէջ և երկիւղ զգաց փղին հալայական մարմնէն որոյ ներքեւ կրնար ընկձիլ։ Եւ անասունը սիրոյ արտայայտութիւններ կընէր փարատելու համար անոր

երկիւղն։

Գնտապետ Սմիթ ուրիշ հետաքրքրական դէպք մը կը պատմէ։ Միացեալ Նահանգաց մէջ տեսարանին վրայ ելնող փիղ մը անհուն սէր կասլած էր շան մը հետ։ Հանդիսականները հաճոյք կզգային շնիկը զարդարելով որպէս զի այդու կարենալ գրգռել փիղը։ Օր մը այս սովորական դրօսանքը յարդանոցի մը քով կը լինէր։ Երբ անասունը շնիկին գալը լսեց, անմիջապէս ուժեղ հարուած մը տուաւ ատաղձներուն, կոտորեց զանոնք և բացուած ճեղքերուն մէջէն սպտիճը երկնցնելով՝ այնքան սպառնական եղանակաւ մը դիտեց որ ներկայ եղողք սարսափելով խոյս տուին։

Պատերազմական պաշտօնէէ մը հետեւեալ տեղեկութիւնը կ'առնունք։ Անգլիական բանակը գէս ի Սինկաբուր կը յառաջանար։ Թնդանօթածիք խուճիք գետէ մ'անցած միջոցին, թնդանօթակիր կառաց միոյն վրայէն պաշտօնակալ մը կ'իյնայ։ Դժուարին կացութեան մը մէջ կը գտնուէր։ Ետեւի կառքին անիւները քիչ ատենէն պիտի կոխոտէին զայն և անցնէին։ Նախախնամութեան մէկ գեղեցիկ աջակցութեամբն, ետեւի կառքը քաշող փիղը տեսնելով վտանգը, պատիճովը վեր կը բարձրացնէ անիւը և օգին մէջ առկախ կը բռնէ զայն մինչեւ որ զինուորականը յոտին կ'եղնէ և մօտալուտ մահուանէն կրնայ խոյս տալ։

Հնդկաստանի նուիրական դրքերը գովեստիւք կը խօսին Քունիւնուր կոչուած փղին վրայ որ բնիկ Ռաճաի մը ամենէն սիրական անուններէն մին եղած է։ Երբ փիղը իւր տիրոջը հետ բռնուելով բանտարկուեցաւ թշնամոյն ձեռք, ուղեց վրէժ լուծել իւր տիրոջը

հակառակորդներէն: Ուստի գիշեր մը արթննալով այն բանտին մէջ ուր տիրոջը հետ տրուած էր մի քանի օրէ ի վեր, յարձակեցաւ բանտապահներուն վրայ, մի առ մի խեղդեց զնոսա, տիրոջը շղթայները քակեց և անոր հետ խոյս տուաւ բանտէն:

Սիւրբիոյ մէջ ընտանի փիղ մը ամեն օր իւր տիրոջմէ որոշեալ քանակութեամբ գարի կ'առնուր: Սպասաւորը գարիին կէսը կը վերցնէր: Օր մը տէրը իւր ծառային ներկայութեամբ տուաւ սովորական պաշարը: Փիղը ուզելով յայտնել գողութեան դէպքը և ցուցնել իսկ իւր բաժինը, պատիճովը գարին կիսեց, մէկ մասը ինք առաւ և միւս մասը ծառային կողմը նետեց: Ճարտար եղանակաւ մը հասկցուց իւր տիրոջ սպասաւորին պարտաւելի ընթացք:

Ուրիշ փիղ մը ամէն անգամ որ գարի ուտէր, պահապանը զուարճանալու համար գարիին մէջ գայլախաղի կտորներ կը նետէր: Փիղը յարմար առթի մը կ'սպասէր վրէժը առնելու համար: Առաւօտ մը տեսաւ որ պահապանը կաթնասլին մէջ միս կ'եւէր, առանց վայրկեան մը կորսնցնելու, մոխրէն կոյտ մ'առաւ և կաթնային մէջ նետեց:

Գեղեցիկ և շնորհալի պատմութեամբ մը վերջացնենք մեր յօդուածը: Պիրմանացի երիտասարդ իշխան մը կ'ամուսնանար: Իշխանը փիղ մ'ունէր զոր շատ կը սիրէր: Հարսանեաց յաջորդ օրը, երբ ամուսնացեալք իրենց տանը պատշգամն ելան ատաւօտեան զով օդը շնջելու համար, փիղը որ նոյն պահուն պարտէզը կը գտնուէր, աեսնելով իր տէրը, կը քալէ գեղեցիկ ծաղիկ մը, և մօտենալով պալմպուի ճիւղերէ շինուած պատշգամին, պատիճով կը ներկայացնէ խնկարոյր ծա-

ղիկն դեռատի ամուսնացելոց:

Ներկայ պատմութիւններն իրական են, իրենց հետաքրսական նկարագրով և ծիծաղաշարժ կողմերով կը յայտնեն փիղին հանճարեղ անասուն մը լինելը:

Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ԱՆՍՁԱՌ ԴԱՏԱՍՏԱՆ

Գրեթէ 300 տարւոյ չափ առաջ Լօնտօնի մօտ Թայմզ գետին եզերքը, Պաթթըրի ծաղկաւետ դաշտերուն մէջ այրի կ'ին մը Աննիա Գօլլի և իւր որդի մընացած փոքրիկ Թոմը կը բնակէին:

Անոնք լաւ օրեր տեսած էին. որովհետեւ իւր Տօրօթիին հայրը՝ Հէնրիկոս ԸԴԷ, Թագաւորին ամուսնոյն՝ բարի Գաթէրինա Թագուհւոյն պարտիզպանը եղած էր:

Բայց երբ Հէնրիկոս բարի Գաթէրինան կնութենէ արձակեց Աննա Պօլէյնի հետ ամուսնանալու համար, առաջնոյն բոլոր սպասաւորները արձակուեցան: Այս մեծ դժբաղդութիւն մ'էր ընտանեաց համար. բայց ասկէ աւելի մեծ դժբաղդութիւններ անոնց կ'սպասէին. Տօրօթիին եղբայրը, շատ ճարպիկ երիտասարդ մը՝ հին պատի մը վրան իյնալովը սպաննուեցաւ, և իւր մահը այնչափ վշտացուց հայրը և մայրը, որ շատ երկայն չ'սպրեցան անոր վրայ:

Այսպէս խեղճ փոքրիկ Տօրօթիա, որ դեռ մանուկ էր իւր կոյր և անկարող մեծ մօրը հետ մինակ մնաց, առանց սպրուստի որ և է միջոցի: Չ'էր գիտեր թէ՛ ի՞նչ ընէ. քիչ մը ծաղիկ և քիչ մ'ալ պտուղ հայրթայթելով ամեն օր Լօնտօնի փողոցները կ'երթար քանի մը բէնս շահելու համար. բայց նա

մինակ չէր երթար, այլ շատ գեղեցիկ շան մը հետ ընկերացեալ, որն որ նուիրեալ էր իրեն բարի Գաթէրինա թագուհիին՝ երբ այս շունը դեռ շատ փոքրիկ էր, ինքն ալ այս շունը՝ որ Գոնաթան կը կոչէր, շատ կը սիրեր:

Այսպէս բաւական ժամանակ բաւական ստակ չահեցաւ իւր մեծ մօրը և իրեն կերակուր և ըմպելիք գնելու համար. բայց վերջապէս ձմեռը եկաւ և ծեր կինը հիւանդ պառկեցաւ և իրենք ալ յետին թշուառութեան մատնուեցան:

Տօրօթի իւր այս դժբաղթութեանց կրցաւ դիմանալ. այլ երբ տեսաւ ծեր Աննային կրած ցաւերը, ալ չ'կրցաւ դիմանալ և աչքերը արտասուօք լի, գոչեց, — իմ ամենասիրելի մեծ մայրս, պիտի ըլլայ. պիտի ծախեմ իմ սիրելի Գոնաթանս: Ասկէց քիչ ժամանակ առաջ Սիւֆֆօլքի դքսուհւոյն ծառաներէն մին ինձ կէս ոսկի վճարեց այս գեղեցիկ շնիկին համար:

Եւ միթէ բարի Գաթէրինա թագուհւոյն քեզի ընծայած շունէն կրնամ բաժնուիլ: — Ոհ, այդ անշուշտ իմ սիրտը պիտի կոտրէ, բայց միթէ ձեզի հացի կարօտ կրնամ տեսնել: Յետոյ այս խեղճ փոքրիկ արարածը Գոնաթանսին հետ մէկտեղ մեկնեցաւ Սիւֆֆօլքի դքսուհւոյն երթալու համար. բայց նա անմիջապէս լալով և հեծկլտալով ետ դարձաւ. այնպէս որ կարծես թէ սիրտը կոտրած էր. որովհետեւ ճամբուն վրայ գողի մը հանդիպած էր, որ իր սիրելի փոքրիկ շունը իրմէն առած էր. ըսելով թէ՛ Այս շունը ինձ կը վերաբերի, և սպառնալով իրեն որ եթէ իրեն հետեւելու ըլլայ զայն բանալ պիտի դնէ:

Այս դժուար փորձանք մ'էր խեղճ

Տօրօթիին համար. ալ ուրիշ միջոց մը չը գտաւ բայց եթէ մուրալ, և ամենաստորին աստիճանին խոնարհելով՝ որոշեց հնազանդիլ ամեն բանի առջեւ որպէս զի իրեն ծեր և կայր մեծ մօրը համար օգնութիւն հայթայթէ: Ուրեմն նա դուռնէ դուռ պտտեցաւ և օգնութիւն խնդրեց պատմելով իրեն պատահած գէպքը: Յիսուսի ոմանք՝ որոնց սրտերը ուրիշներունէն աւելի զգայուն էին անոր ողորմութիւն տալին. բայց մեծագոյն մասը մի միայն իրենց զօրանաց վրայ կը մտածէին և խուլ աւանջ կը դառնային աղաչողին և կը յանդիմանէին զայն իրեն օրականը ճարելու համար: Այս ծայրայեղ կացութեան մէջ խեղճ Գոնաթանսին ընկերակցութեան պակասութիւնը կը նշմարեր որուն հաւատարմութիւնը և գգուանքները աշխարհիս ցուրտ անտարբերութեան դէմ միսիթարութիւն մը կը հայթայթէին:

Հիմայ ձմեռուան ամենացուրտ եղանակն էր, և օր մը այս խեղճ փոքրիկ արարածը առաւօտունէ մինչեւ երեկոյ մուրալով մինչեւ խոյ մէկ բէնս մը անգամ ընդունած չէր, վշտէ հիւժած, անօթի և ցրտէն սառած՝ մարած ինկաւ հողին վրայ, ուրկէց՝ հաւանականորայ երբէք չի պիտի ելնէր, բայց եթէ նախախնամական առիթով մը: Նա յանկարծակի արթնցաւ. շան մը իւր վերայ ցատկելով. այն իւր սիրելի Գոնաթանսին էր որ շատ սիրուն եղանակաւ մը գգուելով իւր ցրտէն սառած դէմքը և ձեռքերը կը լիպէր: Զարմանքը և ուրախութիւնը ի վերակենդանութիւն կոչեցին զնա, և հաւատարիմ անասունը իւր բազուկներուն մէջ առնելով, ըսաւ, — Այժմ կարող պիտի ըլլամ տուն հասնելու, հիմայ ես քեզ

գտայ իմ սիրեցեալ շունս :

— Քու շունդ , անզգամ , ապաւակեց անցորդ մը : Քեզի պիտի սորվեցնեմ թէ այդ հիւպատոսին կնկանը՝ Տիկին Մուրին կը վերաբերի , այս ըսելով շունը անոր բազուկներէն դուրս քաշեց : Ճշմարիտ կըսեմ պարոն թէ՛ այդ խմս է , այդ ինձ տրուեցաւ երբ դեռ չատ փոքր էր , բարի Գաթէրին թագուհիէն՝ որ զիս շատ կըսիրէր : — Հօ , հօ , ըսաւ մարդը կոշտութեամբ խնդալով , ճիշդ դուք ալ թագուհւոյ մը սիրելւոյն կը նմանիք :

Այս ըսելով շունը հետը առած սկսաւ քայլել , բայց խեղճ աղջկիկը մըսած , ցրտէն սառած և յոգնած անոր հետեւեցաւ , թէպէտ և իւր սրունքները ալ չէին դիմանար զայն կրելու :

Անմիջապէս որ տուն հասաւ աղաչեց սպասաւորին որ զինքը թոյլ տայ իւր տիրուհին տեսնելու որպէս զի զայն համոզէ թէ՛ շունը իրն է . բայց սպասաւորը ապսպրեց իրեն որ հեռանայ և դուռը անոր երեսին գոցելով զինքը յուսահատութեան մէջ ձգեց :

Տօրօթի արտասուելով նստեցաւ քարի մը վրայ և որոշեց սպասել մինչեւ որ ընտանիքէն մէկը տեսնէ , վերջապէս կառքի մը աղմուկը լսեց , դռները բացուեցան և ծառաները հիւպատոսին կառքին համար ճամբայ բացէ՛ք , ճամբայ բացէ՛ք , պօռալով դուրս վազեցին : Ամբողջ ընտանիքը դուրս ելաւ զինքը դիմաւորելու , բայց ոչ ոք ուշադրութիւն չըսաւ խեղճ Տօրօթիին : Սակայն Լօրտ թովմաս երբ զայն տեսաւ կշտամբեց ծառայները , ըսելով՝ « Չէ՞ք օգներ այս փոքրիկ արարածին . չէ՞ք տեսներ թէ՛ անօթութենէն և ցուրտէն մեռնելու վրայ է » : Տօրօթի այս խօսքերէն քաջալերեալ մօտեցաւ և ըսաւ , « Յիրա-

ւի , Տէր իմ , ես մտած եմ և անօթի , սակայն ես ողորմութիւն խնդրելու եկած չեմ , իմ փոքրիկ շունս ուզելու որ Ձեր սպասաւորներէն մին ինչ առած է :

— Ի՛նչպէս , ստախօս դատարկապորտ , ըսաւ հպարտն Տիկին Մուր , որ դուրս եկած էր իւր ամուսինը դիմաւորելու : Կը համարձակիս իմ դէմս իսկ իմ շունս պահանջել : Տօրօթի քաջութիւն չունեցաւ . տիկին Մուրին պատասխանելու , սակայն Տէր թովմասին ըսաւ , ճշմարիտ կըսեմ Տէր իմ այդ իմ շունս է և ասկէց գրեթէ երեք ամիս առաջ ինչ գողցուեցաւ :

— Կ'իմանա՞ք , ամուսինս . ըսաւ Տէր թովմաս . դուք ալ գիտէք թէ՛ արդէն անասունը այսչափ ժամանակէ ի վեր է որ ունիք :

— Այո , պատասխանեց իւր աղնուութիւնը , բայց գիտեք որ այդ ինձ տրուեցաւ թագաւորին խորհրդականներէն Տէր Րիպէն որ գնած էր իւր տան դրան առջեւ մարդէ մը :

— Բայց ո՞վ գիտէ , ըսաւ Տէր թովմաս , թէ այդ մարդը ուրկէց առած է զայն :

— Բայց , ըսաւ տիկին Մուր , վկայութիւն մը չունի որ այդ շունը միշտ իրեն կը վերաբերէր , և այսպէսով իւր իրաւունքը չի կրնար հաստատուել :

Շատ լուր ըսաւ Տէր թովմաս ինչպէս որ ես թագաւորութեան հիւպատոսն եմ և առաջին գատաւորը , պարտքս է դատաստան տեսնեմ . պիտի ջանամ պատճառը երեսն հանել , և կարծեմ թէ որոշում մը պիտի ընեմ որուն ճշմարտութիւնը վճռողական ըլլայ : Այս ըսելով սպասաւորի մը ըսաւ որ շունը ներս բերէ : Շունը ներս բերուեցաւ և և Տէր թովմաս զայն իւր ծունգին վրայ առնելով ըսաւ : « Հիմայ , ամուսինս ,

դուք կըսէք թէ այս շունը Զերն է, և զայն Ռօզէթ կը կոչէք: այս փոքրիկ աղջիկն կըսէ թէ իրն է, և զայն Գօնըսթան կը կոչէ: ուստի հիմայ կը հրամայեմ ձեզ որ երկուքնիդ ալ սենեակին մէկ մէկ անկիւնը կերթաք և զայն կանչէք:

Անոնք ալ այսպէս ըրին և տիկին Մուր սկսաւ կանչել ըսելով Ռօզէթ, Ռօզէթ. քու տիրուհւոյդ եկուր, ի՞ գեղեցիկ Ռօզէթս:

Շունը մի միայն պոչը երերցուց:

Յետոյ Տօրօթի ըսաւ, Գօնսթան, Գօնըսթան. և ահա անմիջապէս Տէր թովմասին գրկէն ցատկեց և ծայրագոյն սէրով իւր տիրուհւոյն վրայ ցատկեց:

Արդիւնքը պարզապէս յայտնի է ըսաւ հիւպատոսը. շունը իւր տիրուհին ձանչցաւ, նա է իւր անունն, և զայն անոր կուտամ: Տիկին Մուր այս ըսելով ըսաւ, ինձ մոտիկ ըրէ աղջիկս, եթէ քու շունդ ինձ ծախել կուզես լաւ գին մը կուտամ անոր: — Ո՛հ, ոչ ըսաւ Տօրօթի, չ'եմ կրնար իմ սիրելի Գօնըսթանէն բաժնուիլ: — Բայց ես քեզի ոսկի մը պիտի վճարեմ ըսաւ Տիկինը: — Ա՛հ, իմ Տիկինս մի հրապուրեք զիս քու ոսկիովդ, և կամ թէ իմ խեղճ կոյր մեծ մօրս հիւանդութիւնը պիտի ստիպէ զիս Զեր տուածն ընդունելու: — Ո՛հ, պատասխանեց իւր ազնուութիւնը, եթէ դուք մեծ մայր մ'ալ ունիք ես պիտի տամ ձեզ տաք վերմակ մը քանի մը կտոր հագուստներ. — Ըսէ ինձ, կրնա՞մ զնա իմ քովս առնուլ. — Տօրօթի լալով և հեծկլտալով ըսաւ, Ա — յ — ո, Տիկին իմ:

Ազնիւ զաւակ, ըսաւ Տէր թովմաս դու

ազնիւ և առաքինի զո՛հ մը ըրիր քու սարտաւորութեանդ, ես քեզի պիտի գտնեմ մուրալէ աւելի լաւագոյն գործ մը քու ծնողքդ հոգալու համար: Կ'ուզես իմ աղջկանս հետ ապրիլ իբր իւր սենեկապանուհին: — Ո՛հ չառ ուրախութեամբ և հեշտութեամբ Տէր իմ, եթէ մի միայն կարելի է առանց մեծ մօրմէս բաժնուելու:

— Ես ձեզ զատեմ, Աստուած չընէ ըսաւ Տէր թովմաս, այտին վրայէն արտասուքը մը սրբելով:

— Իմ տունս բաւական մեծ է ձեր երկուքին համար և թող ծեր տիկինը իւր մնացեալ օրերը հանգստութեամբ անցունէ:

Տէր թովմաս իւր խօսքը կատարեց. փոքրիկ ընտանիքը երջանկութեամբ ապրեցաւ և սարտաճանաչ և սիրելի Տօրօթին կ'ուրախանար իւր առաքինի վարմունքին համար որ իւր սիրելագոյն մեծ մայրը թշուառ վիճակէ ազատած և ծերութեան հոսակին հանգստութիւնը հայթայթած էր:

ՄԱԹԻԿ ԴԷՈՐԳԵԱՆ

Գանիլէ 18/30 Հոկ. 1888

Ա. Զ. Դ.

Այն ազնիւ բաժանորդք՝ որ մինչեւ ցայսօր իւրեանց բաժնեգիրն չ'են վըճարած՝ հաճին մինչեւ տասնեւհինգ օր հատուցանել:

ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՋ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐՈՎԻՉ ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Կ. ՊՕԼԻՍ, ԷՍԿԻ ԶԺԱՅԻԷ ԲԱՌԱՆԻ ՔԻՒ 61